

Ljiljana Kolenić
Pedagoški fakultet, Osijek

FRAZEMI U HABDELIĆEVU DIKCIONARU

Hrvatski leksikograf Juraj Habelić u svoj rječnik Dikcionar zapisivao je pored riječi i frazeme. Mnogi frazemi što ih nalazimo u Habelićevu djelu poznati su do danas. Neki su od njih zapisani i u rječniku Ivana Belostenca, Gazofilaciju, koji je također nastao u 17. stoljeću, ali je objelodanjen tek u 18. stoljeću. Unošenjem frazema u Habelićev rječnik dobiva se cjelovitija slika hrvatskoga rječničkoga blaga 17. stoljeća. Frazemi što se kao natuknice nalaze u Dikcionaru, posebna su vrijednost Habelićeva djela.

Juraj Habelić poznat je kao hrvatski pisac 17. stoljeća, ali i kao leksikograf. Rodio se u Starim Čičama u Turopolju. U isusovački je red primljen u Beču 1629. Novicijat je proveo u Leobenu. Studirao je na visokim teološkim studijima u Trnavi. Predavao je na isusovačkim školama u Varaždinu, Judenburgu (Austrija). Godine 1647. pozvan je u Trnavu da predaje logiku i zbog toga dobiva doktorat filozofije. Nakon toga predaje u Varaždinu i Zagrebu. Bio je rektor kolegija u Zagrebu, ravnatelj sjemeništa, prefekt studija, propovjednik u crkvi sv. Marka. Na njegovu se inicijativu Zagrebački isusovački kolegij podigao na rang sveučilišta.¹ Poznata su njegova književna djela *Zercalo marijansko* (Graz 1662.) i *Pervi otca našega Adama greh* (Graz 1674.). U vezi s njegovim književnim radom Josip Vončina ističe kako je Habelić »jedan od najboljih stilista u starijoj hrvatskoj književnosti«².

U ovom ćemo članku govoriti o djelu po kojemu je Habelić također poznat, a

¹ O životu Jurja Habelića prema Vladimir Horvat: *Juraj Habelić. Život i djelo*. Dodatak pretisku Juraj Habelić: *Dikcionar*, Graz 1670–1989, Kršćanska sadašnjost, Zagreb.

² Josip Vončina: Stilska virtuoznost Jurja Habelića. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knjiga 6, JAZU, Zagreb 1982., 313.

to je njegov rječnik *Dictionar ili Reči slovenske z vekšega ukup zebrane, u red postavljene, i diačkemi zlahkotene trudom Jurja Habdelića, mašnika tovaruštva Ježuševoga, na pomoć napretka u diačkom navuku školneh mladencev horvatskoga i slovenskoga naroda*³ (Graz 1670.). Habdelićev je rječnik dvojezični, hrvatsko-latinski. U samom naslovu istaknuo je da je rječnik sastavljen »na pomoć napretka u diačkom navuku školneh mladencev«, što znači da je namijenjen školi. Na početku rječnika nalazi se posveta i predgovor, slijedi sam rječnik, pa završni dodatak koji sadrži rimski kalendar, različite vrste brojeve, jednaputjedan⁴ i naputak kako ga koristiti, ispravke.

Natuknička je strana rječnika hrvatska. Milan Moguš upozorava da se Habdelić opredjeljuje, priklanjajući se isusovačkom nauku, za odabir jednoga narječja kao osnovnoga za hrvatski književni jezik. »Habdelić se odlučuje za kajkavsko narječje, želeći da ono preuzme funkciju književnoga jezika u cijelom sjevernom dijelu Hrvatske, tj. na prostoru između jezika, kako on kaže, *horvatskog* (= čakavskog) i *kranjskog* (= slovenskog)«,⁵ tvrdi Milan Moguš. Unatoč tomu, u *Dikcionaru* se javljaju i nekajkavske riječi. Tako se mogu naći riječi uz *krič* i *vika*, uz *pes* i *pas* itd. Moguš upozorava kako je Habdelić »znao prihvatiti pokoju osobinu ne tako tipičnu za kajkavsko narječje, ali posve običnu u drugim narječnim stilizacijama«,⁷ pa možemo pročitati *ruka*, *vuna*, a ne i *roka* i *vona*. U svezi s tim možemo dodati kako u *Dikcionaru* pored uobičajenog ekavskoga refleksa jata nalazimo i riječi s ikavskim refleksom jata: *divojka*, *divojačka hiža*, *divojačka čistoča*⁸, *divojačke čistoče mladenec*, *divojaštvo*, *divojčica*, *divojka* i sl., a nema natuknicu *devojka* premda je rječnik kajkavski. Moramo upozoriti kako nalazimo u Habdelićevu rječniku i kajkavske riječi *dekla* i *deklica* koje bi značenjem odgovarale leksemima *divojka* i *divojčica*.

Rečeno je već kako je Habdelićev rječnik dvojezični: hrvatsko-latinski. To znači da je natuknička strana hrvatska. U rječniku se pored uobičajenih riječi

³ Naslov pišem suvremenom, a ne Habdelićevom grafijom.

⁴ Ovdje je zanimljivo spomenuti kako jednaputjedan (križaljka množenja) nije zapisana samo u tom jezikoslovnom djelu. Blaž Tadijanović, autor gramatike *Svašta po malo iliti kratko složenje imenah i ričih u ilirski i njemački jezik* (Magdeburg 1761.) također daje jednaputjedan na kraju svoje knjige.

⁵ Milan Moguš: *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*, Drugo prošireno izdanje, Nakladni zavod Globus, Zagreb 1995., 106, 107.

⁶ V. o tome M. Moguš, n. dj., 107.

⁷ M. Moguš, n. dj., 109.

⁸ Budući da Habdelić ne razlikuje foneme *č* i *ć*, nego bilježi uvijek *ch*, taj njegov dvoslov uvijek pišem kao *č*.

pojavljuju i mnoga imena mjesta (*Milan, varaš latinski; Praga, varaš česki; Požun, Rùm, Zagreb, Reka varaš*), rijeka (*Drava, Dunaj*), zemalja (*Vugerska zemlja, Poljska zemlja*), pokrajina (*Liburnija, zemlja vulgo Primorje*), mora (*Morje srednje (Mare Mediteraneum), Morje crno (Bosporus)*). Ponekad Habdelić ne nalazi hrvatsku za poneku latinsku riječ, pa tada pribjegava opisu. Tako za riječ *celibatus* nije našao domaću hrvatsku riječ, pa hrvatska natuknica za tu latinsku riječ glasi: *Čistoća svetskeh ljudi hi se nigdar ne žene*. Ili, u latinskim rječnicima autor nalazi razliku između riječi koje znače gornju i donju usnicu, a budući da ne nalazi isto u hrvatskom jeziku, on u svoj rječnik kao hrvatsku natuknicu unosi: *čuba gorenja i čuba doljenja*.

S rječnikom je uvijek povezana i frazeologija. Valja naglasiti da je prednost *Dikcionara* što pored riječi bilježi kao natuknice i frazeme. Stoga se ne možemo složiti s mišljenjem Krešimira Georgijevića koji tvrdi: »Razumije se da on nema leksikografsku spremu, da on ne zna principe po kojima se sastavlja rječnik, tako da se u njegovu vokabularu često navode cijele fraze ili rečenice umjesto odgovarajuće imenice, glagola ili druge riječi...«⁹ Ponekad, doista, Habdelić ne nalazi odgovarajuću hrvatsku riječ (kao što je to bio primjer za *celibatus*), pa mora riječ opisati da bi odredio značenje, ali zapisivanje frazema u rječniku držim da je prednost rječnika. Tako se upoznajemo ne samo s rječničkim blagom nego i s frazeologijom 17. stoljeća.

Frazem je najmanja frazeološka jedinica koja se ne stvara u govornom procesu nego se reproducira u gotovu obliku, a značenje mu se obično se ne izvodi iz značenja njegovih dijelova jer su svi ili neki od njih doživjeli značenjsku pretvorbu. Frazemi se uklapaju u kontekst kao njegov sastavni dio. Mogu imati različite strukture. Neki jezikoslovci upozoravaju da se frazem sastoji od najmanje dviju punoznačnica.¹⁰ Ja sam se u ovom članku držala definicije i opisa frazema što su je dali Antica Menac i Milan Moguš govoreći o frazeologiji u Gundulićevu *Osmanu*¹¹, a to znači da sam se opredijelila za frazeme u širem smislu i u frazeme sam uvrstila i svezu pomoćne i punoznačne riječi kao *prez srama, međ nami*.

Frazeme sam u Habdelićevu rječniku podijelila s obzirom na središnju riječ i s obzirom na sintaktičko ustrojstvo.

⁹ Krešimir Georgijević: *Hrvatska književnost od 16. do 18. stoljeća u sjevernoj Hrvatskoj i Bosni*, Matica hrvatska, Zagreb 1969., 77.

¹⁰ V. definicije frazema u Antica Menac: O strukturi frazeologizma, *Jezik XVIII*, Zagreb 1970./71.; Josip Matešić: *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb 1982., str. V. i VI.; Marko Samardžija: *Leksikologija hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb 1996., str. 84..

¹¹ Antica Menac i Milan Moguš: Frazeologija Gundulićeva »Osmana«, *Forum* 7–8, Zagreb 1989., str. 194–196.

1. Podjela frazema s obzirom na vrstu riječi središnje punoznačnice

Frazemi se javljaju s različitim središnjim riječima. Središnja riječ može biti:

1. 1. imenica

Kada je središnja riječ imenica, tada je to najčešće struktura: pridjev + imenica ili imenica + pridjev (*nezdravo vreme, navade dobre, bratva vinska, glas dobar, greh smertni, tupe glave*). Pored toga, javlja se i sveza imenice i prijedloznoga izraza: *beteg na smert, konec do konca*, a pojavljuju se pojedinačno i frazemi s drugim strukturama (*noćni prvi senj, Bogi domovine*). Imenica može biti u frazemima *Dikcionara* u jednini (*volja slobodna*) i u množini (*Bogi domovine*). Većina je imenica u nominativu (*smertna rana, bratva vinska, dežd nageł*), ali ima ih dosta i u genitivu (*plemena dobrog, roda plemenitoga, svoje tvrde glave*).

1. 2. pridjev

Frazemi kojima je središnja riječ pridjev rjeđi su u *Dikcionaru*. Zabilježila sam frazeme *kakov takov, betežljiv k smerti, napol mertav, napol pijan*.

Ako je središnja riječ u frazemu imenica, tada i značenje frazema u pravilu može zamijeniti imenica ili dvije riječi od kojih je središnja opet imenica. Primjerice, *glas dobar* možemo zamijeniti s *ugled, konec do konca s kraj*, a *greh smertni s najveći grijeh*. Ako je središnja riječ u frazemu pridjev, tada i značenje frazema uglavnom možemo zamijeniti s pridjevom ili s riječima kojima je središnja riječ pridjev. Tako *betežljiv s smerti* objašnjavamo kao *vrlo bolestan*, a *kakov takov* kao *ikakov*.

1. 3. zamjenica

Središnja riječ u frazemu može biti i zamjenica. U *Dikcionaru* samo je jedan takav frazem, a to je *međ nami*.

1. 4. glagol

U Habelićevu rječniku nalazimo dosta glagolskih frazema različitih struktura. Najčešće su to sveze glagola i imenice (*stati dobro, nasaditi motiku, nasaditi kokoš*) ili glagola i prijedloznoga izraza (*prijeti za zlo, vudriti na neprijatela, povernuti se k svom pragu*). Mogu se javiti glagolski frazemi i s drukčijim strukturama. Primjerice, *glas dober zgubiti* sastoji se od pridjeva, imenice i glagola. Često je u glagolskom frazemu sa strukturom glagol + imenica i glagol + prijedložni izraz, imenica u akuzativu¹² (*prijeti čast, prijeti za zlo, nasaditi motiku, vudriti na neprijatela, zaterti navadu*), ali može biti i u kojem drugom padežu (*povernuti se k svom pragu*).

¹² Akuzativ je u takvim glagolskim frazemima uglavnom najčešći padež, što se može vidjeti već u *Juditi* Marka Marulića iz 1521. V. o tome Milan Moguš: O rječniku i frazeologiji u Marulićevoj *Juditi*, u knjizi Marko Marulić: *Judita*, Školska knjiga, Zagreb 1996., 183.

Frazeme kojima je središnja riječ glagol možemo objasniti glagolom ili riječima kojima je središnja riječ opet glagol. Tako *povernuti se k svom pragu* znači *vratiti se kući*, a *vudriti na neprijatelja* tumačimo kao *napasti neprijatelja*.

1. 5. prilog

Središnja riječ u tim frazemima može biti prilog (*davno negda*), ali su oni u Habelićevu *Dikcionaru* vrlo rijetki. Značenje se tih frazema može izreći prilogom. *Davno negda* tumačimo kao *davno*.

2. Podjela frazema s obzirom na sintaktičko ustrojstvo

2. 1. Frazemi sintagme

Frazemi sintagme u rečenici imaju službu rečeničnoga dijela, a ta služba ovisi o značenju samoga frazema. Evo primjera frazemske sintagme koje u rečenici imaju službu priložne oznake: *z ove strane, od hipa do hipa, od početka sveta, na vse strane*. Najčešće je riječ o vremenskim priložnim oznakama (*negda i negda, od hipa do hipa, od početka sveta, davno negda*), ali imade i mjesnih (*na vse strane, z ove strane*), načinskih (*z dobre volje, od svoje volje*).

2. 2. Frazemi rečenice

Ponekad Habelić bilježi u rječniku i cijele rečenice kao frazeme, a oni se također javljaju na natukničkoj strani rječnika, kao što je to *da bi Bog dal, to je to, da si zdrav, ne dam mira, zkačem od veselja, zavijam kot vuk*.

Frazemi rečenice tumače se rečenicama pa tako frazem *skačem od veselja* možemo protumačiti kao *jako se veselim*.

Ako pogledamo u dodatku popis frazema koji se kao natuknice javljaju u Habelićevu rječniku, vidjet ćemo kako ponekad autor bilježi riječ, ali dodaje i frazem kojim se također može izreći smisao riječi. Tako Habelić imade natuknicu *zameriti*, ali uz nju odmah zapisuje i frazem *za zlo uzeti*, uz riječ *glasovit* stoji frazem *dobrog imena*, a pored riječi *glavač* stoji frazem *svoje tvrde glave*. To znači da je Habelić svjesno unosio frazeme u rječnik jer su i oni kao postojane sveze riječi dijelom leksičkoga blaga hrvatskoga jezika. U Habelićevu rječniku nalazimo natuknice *berz, berzina*, a nakon toga dolazi natuknica *berz kak da bi peruti na nogah imal*. Isti frazem imade, što je zanimljivo, još jedan rječnik iz 17. stoljeća, ali koji je objelodanjen tek u 18. stoljeću. Naime, u rječniku Ivana Belostenca, *Gazofilaciju*¹³, čitamo pod latinskom natuknicom *alipes: hiter, berz kak da bi peruti na nogah imel*.

Neki su frazemi u Habelićevu *Dikcionaru* bliskoznačnice kao *glas dobar i dobro ime, plemena dobroga* ili *beteg na smert* i *betežljiv k smerti*. Zanimljiv

¹³ Ivan Belostenec: *Gazophylacium seu latino-illyricorum onomatum aerarium, Gazophylacium illyrico-latinum*, Zagreb 1740.

je par frazema iz Habelićeva rječnika *napol živ* i *napol mertev*. Ti su frazemi blisko značnice ako se uzme u obzir frazeološko značenje (a ono jest bitno), a ako pak gledamo samo na pridjeve kao sastavnice frazema (*živ* i *mertev*), vidimo da su ti pridjevi antonimi.

Javljaju se i frazemi oprečnoga značenja (antonimi). Obično je u njima jedna od riječi koje čine frazem suprotnoga značenja kao *stati dobro* i *stati zlo*; *glas dobar* i *glas nepošten*.

Neke riječi javljaju se u svezi s više frazema u *Dikcionaru*. Tako prilog *napol* ne nalazimo samo u frazemima *napol živ* i *napol mertev*, nego i u frazemima *napol zjeden*, *napol pijan*, imenica *glas* nalazi se u frazemima *glas dobar*, *glas nepošten*, *glas dober zgubiti*, *glas zal drugom vučiniti*. Imenica *zlo* također je česta u frazemima što se nalaze u Habelićevu rječniku: *po zlu deti*, *prijeti za zlo*, *stati zlo*, *za zlo uzeti*. Isti glagoli mogu se javiti također u većem broju frazema. Glagol *davati*: *dajem na znanje*, *dajem se v ruke*, glagol *prijeti* nalazimo u svezama *prijeti za zlo*, *prijeti posel*, *prijeti čast*, *prijet človečki*. *Nasaditi se* javlja u frazemima *nasaditi motiku*, *nasaditi kokoš*, *gusku*. Pridjev *Božji* javlja se u frazemima: *Božja moć*, *Božja ljubav*, *Božji strah*, *služba Božja*.

Većina je razgovornih frazema u Habelićevu rječniku: *tupe glave*, *za zlo uzeti*, *kakov takov*, *bratva vinska*, *ne dam mira*, *negda i negda*, *međ nami*, *to je to*, *svoje tvrde glave*, *od svoje volje*, *na vse strane*, *kakov takov*.

U knjiške bismo frazeme mogli uvrstiti *dajem se v ruke*, *dajem na znanje*, *prijeti čast*, *nazvestiti vojsku*.

Neki su frazemi povezani s kršćanskim životom: *služba Božja*, *greh smertni*, *Božja moć*.

Dosta je frazema vezano uz ugled: *glas dobar*, *dobro ime*, *roda plemenitoga*, *plemena dobrog*. Neki su frazemi značenjem vezani uz piće: *napol pijan*, *bratva vinska*, *pitje na dušek*.

Ljudske osobine (dobre i loše) zastupljene su frazemima: *hvale vreden*, *roda plemenitoga*, *berz kak da bi peruti na nogah imal*, *svoje tvrde glave*, *tupe glave*, *prez srama*, *napol pijan*.

Uz značenje bolesti vezani su frazemi: *beteg na smert*, *betežljiv k smerti*, *napol živ*, *napol mertev*, *suze mi oči*.

Rečeno je već da se frazem *berz kak da bi peruti na nogah imal* javlja i u Habelićevu rječniku i u Belostenčevu *Gazofilaciju*. Pored toga, u Habelićevu *Dikcionaru* nalazimo frazem *beteg na smert*, a u Belostenčevu rječniku uz natuknice *beteg*, *nemoć*, *nezdravje (D.)*, *nezdrav*, *bol*, *bolest*, *bolovanje* čitamo kao drugo značenje *beteg na smert*. Habelić imade frazem *da bi Bog dal*, a Belostenec pod natuknicom *Bog* imade više frazema od kojih je jedan i taj. I Habelić i Belostenec imaju *bratva vinska*, samo što Belostenec dodaje još uz oznaku (D.), što

u njegovu rječniku znači čakavizam, *jematva, jemanje, targanje, targatva*. Habelić bilježi pod istom natuknicom dva frazema: *glas dobar, dobro ime*, a kasnije imade i natuknicu *glas nepošten*. U Belostenčevu rječniku nalazimo *glas, t. j. dobro ime t. j. dobro ime* i kao drugo značenje *glas pošten*. U Habelićevu rječniku javlja se frazem *da si zdrav*, a u Belostenčevu pod natuknicom *euge* nalazimo uz ostala značenja i *da si zdrav, da si živ s oznakom (D.)*. U *Dikcionaru* zabilježen je frazem *dežd nagel*, a u *Gazofilaciju* pod natuknicom *dežd* kao drugo značenje nalazimo *dežd nagel z vihrom*. I Habelić i Belostenec imaju natuknicu *glavna pregreška*. Habelić imade natuknicu *smertna rana*, a Belostenec pod natuknicom *rana* kao treće značenje imade i *rana smertna*. Uspoređujemo li frazeme u ta dva rječnika, vidjet ćemo da se oni često poklapaju, samo što Belostenec, čiji je rječnik mnogo veći, imade i mnogo više frazema. Premda u Belostenčevu rječniku nalazimo više frazema, ponekad u *Gazofilaciju* i *Dikcionaru* ne nalazimo iste frazeme za iste pojmove. Tako u *Dikcionaru* čitamo *glavač, svoje tvrde glave*, a u *Gazofilaciju* pod natuknicom *capitosus* nalazimo *glavast, koji veliku ima glavu* i drugo značenje *tverdoglav, tj. koji se ne da na dobro krenuti*. Belostenec, dakle, umjesto Habelićeva frazema *svoje tvrde glave* imade imenicu *tverdoglav* i frazem *koji se ne da na dobro krenuti*.

Juraj Habelić htio je dati što potpuniju sliku hrvatskoga rječničkoga blaga pa je u svoj rječnik *Dikcionar* unosio pored riječi i frazeme. Na taj je način obogatio svoj rječnik. Mnogi frazemi koji kao natuknice ulaze u rječnik poznati su nam do danas i, zanemarimo li jezične osobine kajakavskoga narječja (fonološke, morfološke, tvorbene, leksičke), možemo reći da se javljaju u hrvatskoj frazeologiji i u ostala dva narječja.

Dodatak

Popis frazema u Habelićevu *Dikcionaru*

Frazemi su popisani onim redom kako sam ih ispisivala iz Habelićeva rječnika.

Berz kak da bi peruti na nogah imal. Alipes, dis.c. Prapes, tis, citus, a. um.

Beteg na smert. Morbus lethalis.

Betežljiv k smerti. Moribundus, di, da, dum. Infirmus ad mortem.

Bogi Domovine. Dij Patrij.

Božja moć. Numen, nis, n.

Božja ljubav. Delectio. Amor Dei.

Božji strah. Timor Dei.

Bratva vinska. Vindemia. ae. f.

Cirkvene ceremonije. Ritus, Observatio, Caeremoniae Ecclesiasticae.
Čudo veliko, strašno. Prodigium, ij. n. Portentum, ti, n.
Da bi Bog dal. Utinam Deus daret, Faxit Deus.
Dajem na znanje. Significo, as, p.
Dajem se v ruke. Do me, Trado me.
Da si zdrav. Euge, Euge, Salve, Ave.
Davno negda. Olim, Quondam, jam predem.
Dežd nagel. Imber procellosus. Nimbus, bi, m.
Divojačka čistoča. Virginitae, tis, f. Virginitalis castimonia, puritas.
Z dobre volje. Sponte, Ultre, Benevole, Spontanes.
Duha teška. Graveolentia, ae, f.
Glasovit, dobrog imena. Clarae fama, Clari nominis.
Glas dobar, dobro ime. Bona fama, Bonum nomen.
Glas nepošten. Infamia, ae, f. Nota, ae, f.
Glas dober zgubiti: Notum incurro clarae fama.
Glas zal drugom vučiniti. Infamiam, Notam incurro.
Glavač, svoje tverde glave. Capitosus, a, um.
Glavna pregreška. Capitale crimen.
Greh smertni. Peccatum lethale, mortale.
Greh glavni. Peccatum capitale.
Hvale vreden. Laude, praeconio dignus, Laudabilis, is, c. le. n.
Kakov takov. Qualis talis.
Konec do konca. Finis, is, m.
Med nami. Inter nos.
Morje čisto, tiho. Mare quietum, pacum tranquillum.
Napol živ. Semi vivus.
Napol mertev. Semi mortuus.
Napol zjeden. Semiesus, a, um.
Napol pijan. Semi potus.
Nasaditi motiku, &c. Aptare, Apponere manubri. umsecuri, ligioni &c.
Nasaditi kokoš, gusku &c. Superponere ovis galinam, anserem &c. Ova galline
supponere.
Nateknuti na raženj. Induco in veru, v. g. assaturam, &c.
Navade dobre. Mores boni.
Na vse strane. Quaquaversum, Ad omnes partes.
Nazvestiti vojsku. Indico. Denuncio bellum, pugnam, certamen.
Nedam mira. Inquieto, as, p.
Negda i negda. Quandog, Interdum, Subinde.
Nezdravo vreme. Coeli intemperies, Aeris inclementia, gravitas, Insanum tempus.

Očinska ljubav. Amor paternus, &c.
Od hipa do hipa. In momenta singula. De momento in momentum.
Od početka sveta. Ab exordio mundi, A memoria hominum, Post hominum memoriam.
Od svoje volje. Sponte, Spontanee, Ultro, Propria motu, Propria voluntate.
Plemena dobroga. Boni generis. De bono genere.
Pitje na dušek. Amustis, dis, f.
Povernuti se k svom pragu. Poslimum redeo, is, 4.
Po zlu deti. Pessundo, das, p.
Prez razloga. Absqordine, Sine discrimine, Indifferenter, Indicrete.
Prez srama. Impuderis, tis, o. Procax, cis, o. Inverecundus, da, dum.
Prijet človečki. Humaniter exceptus, acceptus.
Prijeti za zlo. Aegre, moleste, graviter fero.
Prijeti posel, čast. Assumo officium, 3. curam, &c.
Roda plemenitoga. De nobili cognatione, familiae.
Služba Božja. Religio, onis, f. Obsequium Divinum.
Smeh rozgotom. Cachinnus, ni. Cachinnatio, onis, f.
Smertna rana. Vulnus lethale, mortale.
Stati dobro. Bene est mihi, Habeo bene. Tractor bene.
Stati zlo. Male mihi est, Tractor male, &c.
Suprot volje moje činim. Invitus, ta, tum. Contra voluntatem.
Suze puščam. Lachrymor, aris.
Suze mi oči. Lippio, is, 4.
To je to. Idest, Hoc est, Videlicet, Nimirum.
Tupe glave. Bardus, da. Stupidus, da, dum.
Volja slobodna. Voluntae libera.
Vudriti na neprijatela. Irruo in hostem. Aggredior, eris.
Zameriti, za zlo vzeti. Vitio do, verto.
Zatajim veru. Apostatio, as, p. Abnego, abjuro fidem.
Zatreći navadu. Aboleo, es, 2. consuetudinum.

Idioms in Habelić's *Dictionar*

Summary

The *Dictionar* (graz 1674) by Croatian lexicographer Juraj Habelić contains words and idioms. Some of those idioms can be found also in Belostenec's dictionary which was written in the same century. This article describes idioms in Habelić's dictionary.